

UREJANJE UDELEŽBE DELAVCEV PRI DOBIČKU

Uvedba prostovoljne participacije delavcev pri dobičku ni samo smiselna, temveč edina možna oblika, ki ponuja možnost razvoja tega instituta tudi v prihodnje. | dr. Dušan Jovanovič

Državni zbor Republike Slovenije je februarja letos sprejel Zakon o udeležbi delavcev pri dobičku – ZUDDob, ki je pričel veljati konec marca in se že uporablja v celoti. ZUDDob naj bi načeloma poizkušal doseči višjo raven produktivnosti in donosnosti v družbi po načelu, da je zadovoljen delavec tudi dober delavec, istočasno pa naj bi sistematično in pregledno uredil področje udeležbe delavcev pri dobičku. Kot poglavitni načeli slovenskega zakona se tako pojavljata načelo avtonomnosti (prostovoljnosti) urejanja participacije delavcev pri dobičku ter načelo enakosti zaposlenih v t.i. denarni - oziroma delniški - shemi participacije.

Takšno izhodišče prinašajo tudi pravila oziroma priporočila evropskega prava, ki jih kot neobvezujoča lahko strnem v naslednja načela. Priporoča se: nacionalno urejanje participacije delavcev pri dobičku iz razlogov motivacije zaposlenih ter izboljšanje poslovne učinkovitosti družb, pravičnejša razdelitev premoženja družbe, ohranjanje in povečevanje delovnih mest, pospeševanje podjetništva ter trajnostni razvoj družb; dodatni zaslužki za zaposlene in s tem povečanje blaginje in stabilnosti družbe kot celote. Kot poglavitno pa se v Priporočilu o spodbujanju participacije zaposlenih v dobičku in rezultatih podjetja (Priporočilo Sveta EU 92/443/EEC) navaja prostovoljnost urejanja tega področja.

Obvezna dajatev družb?

Uvedba prostovoljne participacije delavcev pri dobičku ni samo smiselna, temveč edina možna oblika, ki ponuja možnost razvoja tega instituta tudi v prihodnje. V kolikor bi se zakonodajalec odločil za obliko obvezne participacije po vzoru francoske ureditve, bi s tem v že tako davčno visokem primežu slovenskega gospodarstva ustvaril dodaten »davek« kot obvezno dajatev družb. Izhajajoč iz osnovnih interesov deležnikov v gospodarskih družbah pa bi navedena obvezna udeležba delavcev pri dobičku porušila razmerja med t.i. ekonomskimi vlagatelji – delničarji/družbeniki in delavci v korist slednjih. Poenostavljeno povedano: delavci bi imeli obvezno udeležbo, ki bi lahko posledično porabila ustvarjeni dobiček, preden bi se ta lahko namenil delničarjem. Navedeno stanje pa seveda ne more biti zahtevek urejanja participacije delavcev pri dobičku, saj se z njim porušijo osnovna razmerja med interesi v gospodarskih družbah.

ZUDDob (navdahnjen z omenjenim priporočilom) objektivno gledano ne prinaša popolne novosti v smislu participacije delavcev pri dobičku družbe, saj ta možnost obstaja že od prej in jo določa že ZGD-1 (praviloma ZGD že od leta 1993). Ne samo da je možnost obstajala že prej, nekatere družbe so jo v praksi tudi izvajale in jo še vedno uporabljajo. Dejstvo sprejetja ZUDDob je zagotovo povečalo delavsko participacijo pri dobičku predvsem zaradi morebitnih davčnih olajšav, ki se vnašajo kot novost. Tako bi ZUDDob lahko smisel-

no razdelili v dva zaokrožena dela, kjer se v prvem delu opredeljuje korporacijska pravica delavcev pri dobičku družbe, v drugem delu pa se za samo udeležbo predvidevajo določene davčne ugodnosti obeh partnerjev (delavcev in družbe).

ZUDDob je zagon

Zaenkrat so v praksi podane že prve pobude (predvsem s strani delavskih predstavnikov) ter nekateri poizkusi sklepanja pogodb za participacijo delavcev pri dobičku, kot jih predvideva sam zakon. Vendar je iz razlogov »neoperativnosti« samega ZUDDob zelo težko

Foto: Dreamstime

Obvezna participacija delavcev pri dobičku po vzoru francoske ureditve bi bila zgolj dodaten »davek«.

najti pravo formulacijo participacije pri dobičku, ki bi v celoti ustrezala ureditvi korporacijskega prava v Sloveniji. Glede na dejstvo, da je kategorija dobička korporacijski »fenomen«, ki ga matično opredeljuje ZGD-1, je treba v osnovi izhajati iz koncepta oblikovanja, razporejanja (dotiranja) ter potencialne delitve dobička, kot ga predvideva ZGD-1 (bodisi kogentno ali dispozitivno). Dodatno je potrebno osnovnim pravilom korporacijskega prava glede participacije delavcev dodati še lex specialis (tj. ZUDDob) in ga smiselno vključiti.

Obvezna udeležba delavcev pri dobičku bi porušila razmerja med delničarji/družbeniki in delavci v korist slednjih.

Načeloma se je dobro zavzemati za enovitost pravnih rešitev posameznega vprašanja, zato dualizem ni dober, niti ne prinaša zaupanja v pravni sistem in posledično ne vzpodbuja pravne varnosti. Prav sprejeti ZUDDob pa je vnesel dvojnost urejanja razporejanja ter delitve dobička, ki sta primarno povezana z uspešnostjo poslovanja posamezne gospodarske družbe. Tako bi bilo treba domisliti prvi del zakona, ki se nanaša na samo razporejanje dobička oziroma participacijo delavcev pri dobičku. Sedanja oblika ne ponuja na primer udeležbe delavcev v skupini družb (koncern, holding), nerazumljivo se kot kategorija za delitev med delavce navaja čisti poslovni izid obračunskega obdobja, spreminjajo se korporacijski postulati odločanja organov, denimo skupščine o pomembnih vprašanjih (sprememba statuta) itd. Zaradi omenjenega ZUDDob ni primerno prelit v obstoječo korporacijsko zakonodajo, saj po vseh pravnih pravilih vnaša v razporejanje in delitev dobička v družbah nepotrebno spreminjanje osnovnih konceptov.

Participacija delavcev pri dobičku (po načelu prostovoljnosti) je bila že prej popolnoma zadovoljivo urejena in se je tudi izvajala, manjkal ji je samo zagon, ki pa ga je ZUDDob vnesel s priznanimi davčnimi olajšavami. Tudi glede slednjih velja, da v odsotnosti urejanja korporacijskega instituta participacije pri dobičku s posebnim zakonom odpadejo tudi potrebe po posebnem urejanju davčnega področja s posebnim zakonom in bi lahko navedene (že sprejete in usklajene) novosti enostavno vključili med spremembe obstoječe davčne zakonodaje.

Ne rabimo nove zakonodaje, le boljše

Če strnem stališča o potrebnosti urejanja participacije delavcev pri dobičku, izhajam iz tega, da je tovrstno urejanje nujno za vse deležnike v gospodarskem okolju ter tudi za državo. Vendar same participacije po ZGD-1 ne bi bilo treba spreminjati (velja načelo prostovoljnosti), saj omogoča prav vse oblike udeležbe v dobičku za vse subjekte, ki jih numerus clausus opredeljuje ZGD-1. Potrebna posebna ureditev udeležbe se nanaša zgolj na priznavanje davčnih olajšav za udeležene pri participaciji pri dobičku, kar pa ni potrebno urejati s posebno zakonodajo, temveč s spremembo obstoječe davčne zakonodaje pri obdavčitvi pravnih in fizičnih oseb. S tem bi se participacija delavcev pri dobičku razširila na vse možne gospodarske družbe in po vseh možnih oblikah participacije ter bi se dogovarjali prostovoljno, v kolikor bi pogodbene strani s samo udeležbo videle prednosti, ki jih takšen institut prinaša za same deležnike in okolje. ■

Dr. Dušan Jovanovič je višji predavatelj za področje gospodarskega prava na Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru.

SKRIVANEK

Največja mreža za jezikovne storitve v srednji in vzhodni Evropi s pisarnami po vsem svetu, registriran ponudnik jezikovnih storitev za EU.

Prevajanje in tolmačenje ■

- > več kot 40 jezikov in vse jezikovne kombinacije
- > sodno overjeni prevodi
- > lekture domačih govorcev
- > hitri prevodi
- > prevodi strokovnih besedil
- > priprava za tisk

Jezikovna šola ■

- > skupinski ali individualni tečaji za podjetja
- > visoko usposobljeni predavatelji
- > brezplačno testiranje predhodnega znanja
- > potrdila o doseženem znanju v skladu s stopnjami EU
- > **posebna ponudba do konca oktobra:** ob prijavi na tečaj vam del učnih ur podarimo

Skrivanek prevajalske storitve d.o.o.
Miklošičeva 20
1000 Ljubljana
T: 01 439 67 50
F: 01 439 67 55
E: info@skrivanek.si
www.skrivanek.si

